

11677

№ 36

213

13. XII. 1904 г

p_K59A_006007

София

Мило ми, сладко ми, пиле,

Аз много пъти, почти във всяко писмо, съм ти писал, че ми е мъчно, много ми е мъчно за тебе, но нека и в това писмо спомена болката си, неизлечимата си болка. Тази болка е: нуждата ми от твоето присъствие. Секи ден се повече и повече ми е тежко туй одиночество. Аз почнах да се въртя като "мряна риба" в кревата си, търся тебе, мисля за тебе, но освен една студена възглавница и юргана, нищо не усещам до себе си. Разбираш ли ти колко ми е тежко, колко е мъчна за мен тази раздяла?! Право да ти кажа, толкова ми се е прищяло, че ми иде да ти пратя пари да си дойдеш. Наистина. Нямам сили, нужни са пък сили и то големи, постоянни, които да ме поддържат и крепят. Но какво да правя, какво да правя? Чувствам се малодушен. Това е може би много егоистично, може да ти се види и цинично, но помисли си, бе мичка: живели сме две три години заедно, бяхме привикнали вече на характерите си и привичките си, за нас беше като необходимост да спим заедно, да се прегръщаме, обсипани със сладки - безброй цалувки, навикнахме почти през ден или секи ден да се сливаме в едно цяло /тяло/ в един дух, да осещаме и изкупваме най-висшето щастие и удоволствие, което могат да си дадат едни млади и страстно любящи се съпрузи, и изведнъж... такава раздяла!!! Изведнъж се прекъснаха тези омайни и безпалатни минути и настъпи дългомесечно ограничение и спиране на тези приятни навици, които костваваха най-скъпите минути от нашия живот! Хич търпи ли се това?! Можеш да ме наречеш и безумен и слабоумен и безволен и егоист и каквото щеш още, но истината си е истина. А тя е, че аз повече не мога без тебе. Аз да знаех, че ще изпит-

вам толкова мъки, да знаех че раздялата ще бъде толкова непоноси-
ма за мене. Право да ти кажа не бих те пуснал. Ти ме питаш мога
ли да се занимавам сега или не? Ще повярваш ли, че сега ни най-
малко не се е изменило положението. Че сега аз не само не мога
да се занимавам повече, но и това, с което се занимавам и то из-
лиза кекаво и не остава за дълго в главата ми. Ти когато беше
при мен друго беше: ще ме закачиш, ще ме целунеш, ще седнеш на
коляното ми... ах! На коляното ми...! Чувствуваш ли каква сла-
бост изпитвам сега, когато ти пиша тия редове?? Спомни си само,
колко сладки минути сме прекарвали тѣй, ти на коляното ми, обси-
ваш ме със страстни целувки, аз те притискам до гърдите си и
ние се забравяме в една дълга, страстна безконечна целувка, до-
като не омалеем и двама и се предадем след това на сладки съни-
ща!! Ех, миличка, нима това щастие ще се повтори?!... Та, искам
да кажа, че тогава, когато ти се навърташе около мен и ме зака-
чаше, а понякога аз се сърдех, ако помниш, извиквах ти: но знаеш
ли, че най-често това аз съм го правил не от проклетия, но за
това, че съм много нервозен, когато се занимавам. Нервите ми в
такива случаи са обтегнати и най-малкото безпокойствие ме праве-
ше да бъда груб и нецензурен. Ти ме прости, прости на сладкия си
мъж, тези груби выходни! Ти си добра!

Аз като виждам колко месеца има още да се изминават, ид-
вам до убеждението, щото ти щом свършиш занятията си в театъра
/на курсовете/ още на другия ден да тръгнеш за България. Мене
много ми се "иска", мило пиленце, много ми се "иска" и вярвай, че
секи ден за мене е година и тази година се прекарва в постоянни
изтезания. Повярвай ми /и това добре да го помниш/, че човек на
моите години да се раздели от хубавица жена за 8-9 месеца, никак
няма да се замисли да и измени още на третия, па даже и на пър-

вия месец след раздялата, защото изкушенията са много, живота е развален, разкапал, младежта деморализирана, а пък възрастните, било женени или не, са развалени до костите и едно нищожно меншество се държи на положението на "човека" и заглушава животинските си инстинкти.

Това ти го говоря по повод моите субективни наблюдения в живота на нашето общество и друго... да ти се изповядам поне /ако ти го намираш за грях, разбира се/ по моите наблюдения в шантаните, в които аз видях "целия свят". Казвам "целия свят" защото пред мен се откриха много неща, които по-рано само подозирах.

Освен това имах случая да видя как млади сили си харчат енергията и средствата по такива бордеи, от които млади сили колко полезни и добри дела биха се направили и постигнали. Видях женени мъже оставили жена си и децата си в къщи, а те с компания от развалени жени пият, ядат и развратничат до сутринта. Тя е грозна картина, тя е ужасна действителност. В тази действителност аз никога не бих вярвал, ако нямах случая лично да проследя фактите и да приценя стойността на явленията. Искам да ти кажа, че 99 % са мъжете, които лъжат жените си, изменяват им най-коварно, развратничат с чужди, а само едно много малко, незначително меншество е, което цени съпружеското щастие, чест и верност. А можех ли друго яче да достигна до това отрезвление, да получа тия необходими житейска-практични данни, които ми откриха грозещата човешка язва, ако сам не бях видял и проследил това? Разбира се, че не! Толкоз повече, че за мен, като артист, наскяда могат да се намерят интересни сюжети за наблюдение и копиране действителността. Ето причините, миличка, които са ме накарали да отида в тия сварталища на разкапалите нрави и да видя какво

нещо са били това "хората", колко са те подли, а особено мъжете - колко са мръсни и нищожни!!... Помисли си, бе миличка, Шумналиев бил постоянен посетител на шантаните. Разбираш ли? Човек с жена и деца!! Аз сам го видях с очите си, а от по-нататъшните ми разпитвания, които правих от Кожухаров и Б.Белчев, оказа се, че Шумналиев си бил редовен мъщерия на шанданите. Па още колцина, колцина, които аз считах за порядъчни и честни семейни хора!! Разни, разни персони видях, които като срещам по улиците и по забавленията в Сл. Беседа ми вдъхваха уважение и респект, а като ги видях в такива заведения, илюзията пропадна и пред моите очи се откри реалния живот в пълната си отвратителност и циничност.

. . . . .

По повод на миналото ми затворено писмо, в което ти изложих по-подробно планът, по който за действуващ, за да можеш да си намериш място в някоя трупа за идущето лято, имам да ти кажа и още едно нещо, което е в свързка с нашето бъдеще.

Теб ти е известно, че аз имам силно желание да изуча един от европейските язици и да свърша по философията ми литература. За да стане това, мен ми е необходимо да отида в Швейцария или в Белгия, дето в някой "Свободен университет" да издържа докторат по философията. Ти знаеш този ми план, нали? Тъй, че по моему ще бъде по-хубаво да се откажем от реализирането на първият план, а се наемем да постигнем втория. То ще бъде ето по какъв начин:

Ти да прекараш в Художествения театър само две години: сега тази година и идущата. След това /в това време вече новия театър ще бъде готов/ ти ще постъпиш в трупата, дето заедно с мъженцето си ще работиш рамо до рамо една цяла, па може и две години. В това време /две години/ ще се помъчим да изплатим сичките

си дългове, които ще направим тази година и идущата. Второто: в продължение на тия три години Неделя ще свърши гимназия неусетно и тази година, когато аз може би ще се реша вече да замина за Швейцария, той да бъде непременно нейде чиновник, или учител. Чиновническа служба вярвам да му намерим, едно, защото ^{ще} има гимназиално образование, друго... до тогава "колко шапки ще се променят"! Искам да кажа, че Стамболистите не са вечни и че най-дълго ще бъдат на власт още две-три години. А което правителство и да дойде, най-последно, аз се имам познати, които биха помогнали да намерим една служба на Неделя. По този начин ще осигурим майка за дълго. Поне до тогава, докато Неделя спести няколко лева и докато /в продължение най-много на три години/ ние двама с тебе като печелим заедно, поспестим малко нещо и след това го изпратим да следва било в странство, било тука в Софийския университет. Той даже докато е чиновник тука, пак ще може едновременно да бъде и студент, пък също и ще помага на майка. Те ще си живеят отделно, ние с тебе -отделно, но макар и в една къща, но думата ми е, че и Неделя да може да внесе по някой лев в къщи.

Този мой план ^е ~~си~~ много по-възможен за осъществяване, отколкото оня: да остана няколко години на руска сцена и т.н. и т.н. Ти като обмислиш по-дълбоко това, което ти изложих по-горе, пиши ми мнението си. Но най-важното нещо забравих. То е това: ако ние двама решим да гоним постигането на "втория" план, то ти идущето лято, щом свършиш занятията си, ще се върнеш в България и през м. август пак ще заминеш. Няма, значи, да търсиш никаква трупя. Но за да бъда аз спокоен и да имам една по-твърда воля и надежда за твоето скорошно завръщане, моля ти се, напиши ми в идущето си писмо следущето нещо: научи се положително кога трупата ще иде в Петербург, в кой месец и кое число -, второ, ще отидеш ли и ти,

и трето, ако не отидеш, то прекъсват ли се занятията ви след денът, когато трупата замине в Петербург, или се продължават и до кога се продължават, кой месец и кое число. Сичко това, моля ти се пиленце, изучи го добре и точно и ми го събщи още с първото си писмо. Нали виждаш, както за мен, така и за тебе, това са много важни въпросчета. От тях зависи дали ще се прегърнем и цалунем един месец по-рано или един месец по-късно.

Но аз много предполагам, че вашите занятия ще се привършат в края на м. март. И ето, че остават значи сичко на силко три месеца и половина! Кураж! Кураж! Аз ще имам куража да те дочакам. Ще ме заварим чист, какъвто ме остави, ще ме намериш още по-влюбен и по-внимателен: кълна ти се за това в името на най-святото ни!!!

Майка също ти изпраща една-две колички. Тя е страшно доволна, че си и писала затворено писмо цял лист.

Оличка е много добре. Тя е всеки ден по-интересна и по-интересна. Ето, миличка, и друг важен претекст за тебе /детето/, за да се мъчиш по възможност да си дойдеш по-рано. Макар и една неделя, макар и три дена по-рано, това ще бъде за мен най-великото щастие, защото неопенимо скъп е за мен първия ден, когато се видим след нашата 8-9 месечна раздяла. Девет месеца!! Божеее! Малко нещо ли е то?! Девет месеца "размазан" и липса от чиста, хубава другарка и разумна събеседница!! От моята жена!

Цалувам те, сладкото ми гълъбче, по цялото тяло. Прегръщам те страстно и ти пращам хиляди въздушни цалувки.

Довиждане, довиждане, довиждане, лека нощ! /часът е 11 след нощ. Оля спи. А майка отиде с Неделя на представление. Играят "Иезуитина и негов. възпитаник".

Днес играхме дневно представление в 2 часа сл. обед "Призраци". Във вторник ще се играе "Чест". Ганчева ще играе

"Алма" - роля, която игра Д. Антонова.

В последн. затворено писмо си ми изпратила едно ~~копие~~ ^{Копие} от три ~~листа~~ ^{листа}. Не знам дали бяха напарфюмирани, но толкова сладко миришеха, тъй ароматично! Аз се упивах от дъхът. Чувствувах тебе, като ги цалувах и миришех. Жива те чувствувах и представлявах. Дадох ги и на Оличка да ги целуни. Тя целува ли целува и вика: мама... мама!!

13.XII. 1904 г.

Добро утро, сладичка женице!

Тази сутрин, когато се канех да приключа затвореното си писмо, което писах снощи, преди да си легна, получих препоръчаното ти писмо с прощението и удостоверението. След 1/4 час ще бъда у Малиновица и ще предам документите ней. Аз ще ти пиша своевременно какъв е резултата от тази акция.

Критика за "На дне" представи си че и до днес н-я-м-а! След всяка представление се печатаха по няколко групави рецензии, които не заслужават и сериозно внимание. Бълвоч и боклук!!

Много ми е необяснимо отношението на нашите критикари спрямо "на дне". Те вероятно видяха огромната разлика между играта на Икономовата труппа и нашата, та останаха засрамени, че затова нищо не писаха.

Бързай с "Дачники"!

Целувам ти хиляди пъти! Изпращам си страстни
и жадни целувки тебе, моя сладка и ненагледная женица.

Вечно твой Нася.

Един приятел ми пише от Варна, че някой си Нейчев /студент/ в Петербург водял преговори с книжара К. Евстатиев за издаване на "Дачники" и ме предупреждава да побързам да я превода аз. Вчера

също получих от Евстатиев отв. писмо дето ми пише, че му правят предложение някой си Нейчев, за да му преведе "Дачники", та пита мен аз не искам ли да я превода. Аз му отговорих, че се съгласявам да я превода аз, но че книгата още не съм получил. Затова, мило ми пиленце, внимавай, секи ден отивай при Развохина и щом излезе - моментално ми изпрати, да не би да ме изпревари някой.

С горещи целувки, вечно твой Нася.